

IEVALSTS PROBĀCIJAS DIENESTS

PUBLISKAIS PĀRSKATS

2013

SATURS

PRIEKŠVārds	3
PAMATINFORMĀCIJA	4
FINANŠU RESURSI	7
DIENESTA DARBĪBAS REZULTĀTI	9
KRIMINĀLSODA – PIESPIEDU DARBS – IZPILDES ORGANIZĒŠANA	9
AUDZINOŠA RAKSTURA PIESPIEDU LĪDZEKĻA – SABIEDRISKAIS DARBS – IZPILDES ORGANIZĒŠANA	11
IZLĪGUMU ORGANIZĒŠANA UN VADĪŠANA.....	9
IZVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMU SASTĀDĪŠANA.....	15
PROBĀCIJAS PROGRAMMAS	17
UZRAUDZĪBA	18
DIENESTA KONSULTĀTĪVĀS PADOMES.....	22
DIENESTA VEIKTIE UN PASŪTĪTIE PĒTĪJUMI	23
DIENESTA ĪSTENOTIE PROJEKTI	24
PĀRSKATS PAR DIENESTA VADĪBAS UN DARBĪBAS UZLABOŠANAS SISTĒMĀM EFEKTĪVAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANAI	25
DIENESTA PERSONĀLS	25
DIENESTA KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU.....	27
2014.GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI.....	29

Priekšvārds

No 2003.gada, kad tika izveidots Valsts probācijas dienests (turpmāk – Dienests), tas ir mērķtiecīgi attīstīts un modernizēts atbilstoši pasaules augstākajiem standartiem, lai efektīvi veicinātu sabiedrības drošību. Šodien Valsts probācijas dienests ir sodu izpildes institūcija Latvijā, kas izpilda aptuveni 70% no Latvijā piemērotajiem kriminālsodiem.

2013. gadā apritēja 10 gadi, kopš Dienesta izveides. Savas darbības laikā Dienests ir pārņēmis un efektīvizējis vairāku kriminālsodu izpildi, kļuvis par uzticamu partneri citām Latvijas tiesībsargājošajām iestādēm un citu valstu probācijas dienestiem. 2013. gadā Dienests strādāja ar 17 383 probācijas klientiem un to vidū recidīvs turpināja samazināties, sasniedzot vien 1,3% periodā, kad probācijas klients atrodas Dienesta uzraudzībā.

2013. gada beigās es pārņēmu Dienesta vadītāja pienākumu pildīšanu no ilggadējā Dienesta vadītāja Aleksandra Dementjeva. Pateicoties A. Dementjeva aktīvai darbībai, orientējot Dienestu uz attīstību, esmu lepns un ar pārliecību raugos uz turpmāko Dienesta attīstību, strādājot sabiedrības drošības uzlabošanā. Pērn pirmo reizi Latvijas vēsturē Dienesta pārstāvis tika ievēlēts Eiropas probācijas konfederācijas (CEP) valdē. Tas ir liels gods un atzinība par Dienesta darbību ne tikai Latvijā, bet Eiropā un pasaulē kopumā. Kopš 2013. gada oktobra CEP valdē Latviju pārstāv Imants Jurevičs.

2014. gadā Valsts probācijas dienests ir saglabājis augstu darba kvalitāti. Jāuzsver, ka tas, galvenokārt, ir bijis iespējams, pateicoties darbinieku augstajai kvalifikācijai, kas tika nodrošināta ārvalstu līdzfinansēto projektu ietvaros, kā arī darbinieku lojalitātei un entuziasmam, rūpējoties par sabiedrības drošību. Esmu pārliecināts, ka nākamais gads nesīs jaunus izaicinājumus Valsts probācijas dienesta attīstībā un mēs kopā ar visiem probācijas darbiniekiem spēsim uzturēt uzņemto attīstības un darba kvalitātes līmeni.

Valsts probācijas dienesta vadītājs
Mihails Papsujevičs

Pamatinformācija

Valsts probācijas dienesta juridiskais statuss un darbības mērķis

Valsts probācijas dienests (turpmāk – Dienests) ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku tam noteikto funkciju ietvaros.

Dienesta juridiskais statuss, funkcijas, uzdevumi, kompetence un tiesības ir noteiktas Valsts probācijas dienesta likumā un Ministru kabineta 2005.gada 27.decembra noteikumos Nr.1010 „Valsts probācijas dienesta nolikums”.

Dienesta darbības mērķis ir veicināt sabiedrības drošību, nodrošinot kvalitatīvu Dienesta funkciju īstenošanu.

Dienesta funkcijas

Saskaņā ar Valsts probācijas dienesta likuma 6.pantu Dienests īsteno šādas funkcijas:

- 1) sniedz izvērtēšanas ziņojumu par probācijas klientu;
- 2) nodrošina probācijas programmu izstrādi un licencētu programmu īstenošanu;
- 3) organizē kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi;
- 4) organizē audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildi;
- 5) pārbaudes laikā uzrauga personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- 6) pārbaudes laikā uzrauga personas, kuras ir nosacīti notiesātas vai nosacīti pirms termiņa atbrīvotas no brīvības atņemšanas iestādēm;
- 7) organizē un vada izlīgumu kriminālprocesā;
- 8) nodrošina papildsoda – probācijas uzraudzība – izpildi.

Lai sekmētu darbības mērķa sasniegšanu, Dienests:

- veicina zinātnisko pētniecību probācijas jomā un nodrošina pētījumu rezultātu efektīvu izmantošanu;
- atbilstoši kompetencei izstrādā un izplata informatīvos un metodiskos materiālus;
- sniedz mācību metodisko palīdzību un informāciju tiesībsardzības iestāžu amatpersonām;
- piedalās probācijas speciālistu tālākizglītības mācību programmu izstrādē un īstenošanā;
- atbilstoši kompetencei sniedz priekšlikumus normatīvo aktu izstrādē;
- sagatavo valsts investīciju un starptautisku programmu projektu pieteikumus, kā arī sekmē investīciju programmu īstenošanu;
- piedalās vienotas valsts politikas īstenošanā sociālās atstumtības mazināšanas jomā.

Pārskata gadā Dienesta īstenotās budžeta programmas (apakšprogrammas)

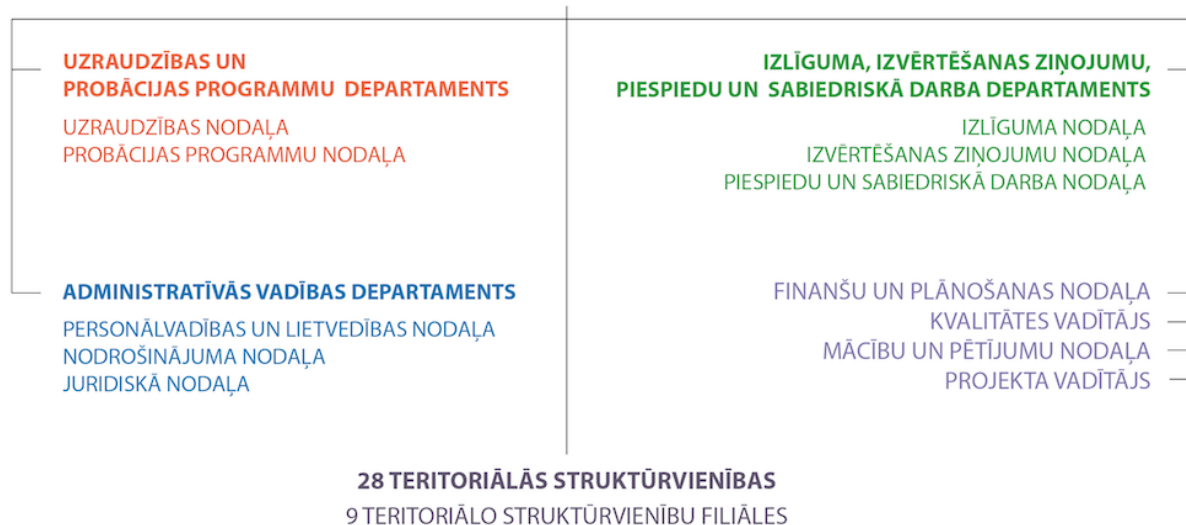
- Pamatbudžeta programma 34.00.00. "Valsts probācijas dienests";
- Pamatbudžeta apakšprogramma 63.06.00. „Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)”;
- Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)”;
- Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”;
- Pamatbudžeta programma 73.00.00. „Citi ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti”

Dienesta struktūra

Dienesta struktūru, darba organizāciju, ierēdņu un darbinieku kompetenci nosaka Dienesta reglaments.

Dienesta sastāvā ietilpst Dienesta centrālais aparāts, 28 teritoriālās struktūrvienības un 9 filiāles (skat. 1.attēlu). Dienesta teritoriālo struktūrvienību un to filiāļu izvietojums nodrošina funkciju īstenošanu pēc iespējas tuvāk probācijas klienta dzīvesvietai. Dienesta darbu vada iestādes vadītājs.

VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTA VADĪTĀJS

1. attēls. Dienesta struktūra

Dienesta uzdevumi 2013.gadā

- Turpināt pilnveidot dienesta funkciju tiesisko regulējumu un nodrošināt funkciju izpildes kvalitāti atbilstoši tiesību aktu prasībām un kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem mērķiem un rādītājiem;
- Pilnveidot izvērtēšanas ziņojumu funkciju, darbu fokusējot uz probācijas klientu kriminogēno vajadzību identificēšanu, atbilstošu pasākumu ieteikšanu un pilnvērtīgu iespējamo resursu izmantošanu;
- Veicināt probācijas klientu nodarbināšanu piespiedu darbā atbilstoši viņu prasmēm un iemaņām;
- Paaugstināt Valsts probācijas dienesta ierēdņu un brīvprātīgo probācijas darbinieku, kas ir starpnieki izlīgumā, profesionālās darbības kvalitāti;
- Veicināt probācijas programmu īstenošanas kvalitātes paaugstināšanu, ieviešot probācijas programmu īstenošanas kvalitātes novērtēšanas sistēmu;
- Pilnveidot uzraudzības funkcijas īstenošanas kvalitāti, darba praksē nostiprinot Riska-Vajadzību-Adekvātas reakcijas modeli;
- Uzturēt un pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu.

Finanšu resursi

Pārskata gadā Dienesta īstenotās budžeta programmas (apakšprogrammas)

- Pamatbudžeta programma 34.00.00. "Valsts probācijas dienests";
- Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)”;
- Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”.

Finanšu resursi

Pamatbudžeta programma 34.00.00. "Valsts probācijas dienests"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), LVL	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā, LVL	faktiskā izpilde, LVL
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	3084529	3878614	3878614
1.1.	dotācijas	3084529	3878614	3878614
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	3084529	3878614	3878614
2.1.	uzturēšanas izdevumi	2889180	3681379	3681379
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	2165	2165	2165
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	2887015	3679214	3679214
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	195349	197235	197235

1.tabula. Pamatbudžeta programma 34.00.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta programmas 34.00.00. "Valsts probācijas dienests" līdzekļi izlietoti Dienesta darbības nodrošināšanai, iemaksām starptautiskajā nevalstiskajā organizācijā „Eiropas probācijas konference” (CEP).

Pamatbudžeta programma 01.04.00. "Tiesiskās un starpvalstu sadarbības pasākumu īstenošana"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), LVL	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā, LVL	faktiskā izpilde, LVL
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	-	5630	5625
1.1.	dotācijas	-	-	-
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
1.4.	valsts budžeta transferti	-	5630	5625
2.	Izdevumi (kopā)	-	5630	5625
2.1.	uzturēšanas izdevumi	-	5630	5625
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	-	5630	5625
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	-	-	-

2.tabula. Pamatbudžeta programma 01.04.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta programmas 01.04.00. "Tiesiskās un starpvalstu sadarbības pasākumu īstenošana" līdzekļi izlietoti projekta "Atbalsts Moldovas tieslietu sistēmas institucionālās kapacitātes stiprināšanai" īstenošanai.

Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)”

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), LVL	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā, LVL	faktiskā izpilde, LVL
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	109980	92154	89976
1.1.	valsts pamatbudžeta savstarpējie transferti	-	-	-
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	91342	63143	63029
1.4.	dotācijas	18638	29011	26947
2.	Izdevumi (kopā)	109246	92878	77332
2.1.	uzturēšanas izdevumi	109246	92878	77332
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	starptautiskā sadarbība	70571	-	-
2.1.3.	pārējie uzturēšanas izdevumi	38675	92878	77332
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	-	-	-

3.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)” līdzekļi tika izlietoti projekta „Eiropas probācijas darbinieku ilgtspējīgas profesionālas darbības nodrošināšanas iespējas” (SPORE), projekta Nr. JUST/2010/JPEN/AG1574, projekta „Criminal Justice Social Work” (Sociālais darbs kriminālās justīcijas jomā), projekta Nr.517848-LLP-1-2011-1-NL-ERASMUS-ECDEM un projekta „Apļi Eiropai” („CIRCLES4EU”), projekta Nr. JUST/2011/DAP/AG/3012 īstenošanai.

Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde), LVL	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā, LVL	faktiskā izpilde, LVL
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	-	211740	185822
1.1.	dotācijas	-	211740	185822
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	-	211740	185822
2.1.	uzturēšanas izdevumi	-	126209	100291
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	-	126209	100291
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	-	85531	85531

4.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti” līdzekļi tika plānoti projekta „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”, projekta Nr. LV08/1 īstenošanai.

Dienesta darbības rezultāti

Pārskata gadā Dienests strādāja ar 17 383 probācijas klientiem. Viena probācijas klienta izmaksas dienā 2013. gadā bija 0.89 Ls.

Kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildes organizēšana

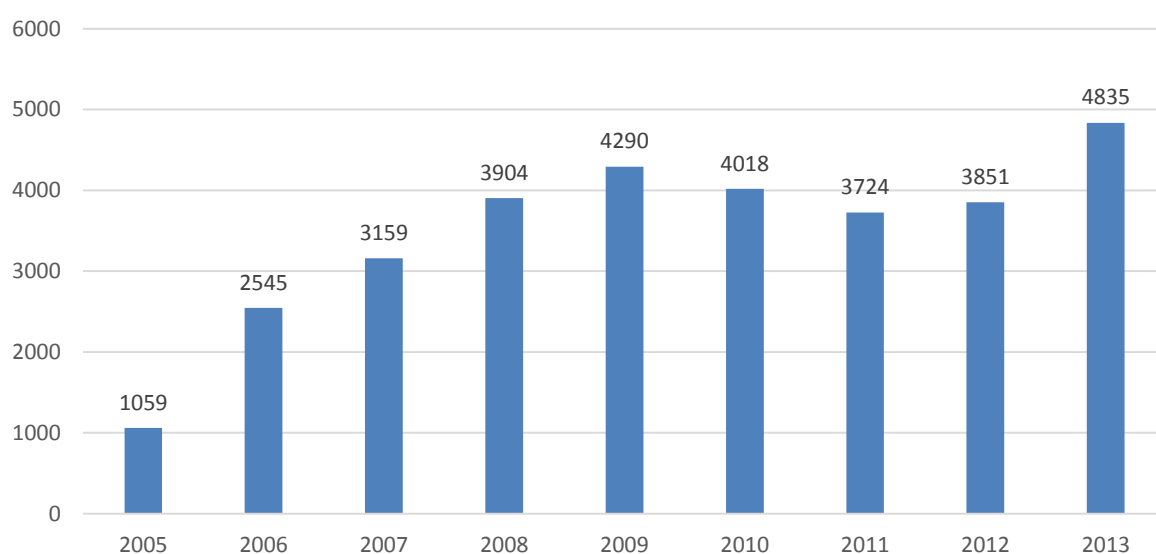
Dienests kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi organizē no 2005.gada. Piespiedu darbs ir viens no sabiedrībā izciešamajiem kriminālsodiem, kuru persona izcieš no mācībām vai pamatdarba brīvajā laikā savas dzīvesvietas apvidū, bez atlīdzības veicot sabiedriski derīgu darbu.

2013.gada 1.aprīlī spēkā stājies 2012.gada 13.decembra likums „Grozījumi Krimināllikumā”, kas būtiski ietekmēja probācijas klientu skaita pieaugumu piespiedu darba jomā.

Kopumā 2013.gadā Dienests piespiedu darba izpildi organizēja 6304 personām (probācijas klientu skaits, kuriem piespiedu darba izpildes organizēšana uzsākta 2013.gadā, un probācijas klientu skaits, kuriem piespiedu darba izpildes organizēšana tika turpināta no 2012.gada).

Piespiedu darba izpildes laikā probācijas klienti 2013.gadā nostrādāja 362 513 piespiedu darba stundas, kas ir par 59679 stundām vairāk kā 2012.gadā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra noteikumiem Nr.1096 „Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi”, minimālā stundas likme 2013.gadā bija 1.203 lati. Ņemot vērā iepriekš minēto, probācijas klientu darbs darba devējiem ļāva ietaupīt vismaz 436 103 latus. Kopumā probācijas klientu darbs ļāvis ietaupīt 2476167 latus kopš 2005. gada, kad Dienests uzsāka minētā soda izpildi.

2013.gadā ar tiesas nolēmumu piespiedu darbs ir piemērots 70% gadījumu (3368), ar prokurora priekšrakstu par sodu piespiedu darbs ir piemērots 30% gadījumu (1467), kopumā 4835 Dienesta klientiem, (skat. 2 attēlu). Salīdzinot ar 2012.gadu, izpildei saņemto tiesas nolēmumu skaits palielinājies par 32%, savukārt izpildei saņemto prokuroru priekšrakstu par sodu skaits palielinājās par 13%. Saskaņā ar Latvijas Republikas prokuratūras sniegto informāciju 2013.gadā pirmstiesas kriminālprocess ar prokurora priekšrakstu par sodu pabeigts par 1.5% mazāk nekā 2012.gadā. No visiem uz Kriminālprocesa likuma 421.panta pamata pabeigtajiem kriminālprocesiem 94% pabeigti, piemērojot piespiedu darbu.

2. attēls. Probācijas klientu skaita dinamika piespiedu darba jomā

No visiem probācijas klientiem, kuriem Dienests 2013.gadā uzsāka organizēt kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi, šis sods ir piemērots:

- 24% par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā (Krimināllikuma 180.pants);
- 15% par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē (Krimināllikuma 262.pants);
- 10% par svešas kustamas mantas slepenu vai atklātu nolaupīšanu (Krimināllikuma 175.pants);
- 4% par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos, glabāšanu un realizēšanu nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu lietošanu bez ārsta nozīmējuma (Krimināllikuma 253.² pants);
- 4% par svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu (Krimināllikuma 185.pants);
- 2% par nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizāciju (Krimināllikuma 221.¹ pants);
- 41 % par citiem Krimināllikuma pantiem.

Salīdzinot ar 2012.gadu, piespiedu darba piemērošanā 2013.gadā kritums ir par 6%, piespiedu darbu piemērojot saskaņā ar Krimināllikuma 180.pantu, un 8% saskaņā ar Krimināllikuma 262.pantu. Savukārt salīdzinot ar 2012.gadu, piespiedu darba piemērošanā 2013.gadā par 8% pieaudzis tiesas nolēmumu un prokuroru priekšrakstos par sodu skaits, ar kuru piespiedu darbs piemērots saskaņā ar Krimināllikuma 175.pantu. Saskaņā ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā”, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, ir novērojamas būtiskas izmaiņas attiecībā uz probācijas klientu skaitu, kuriem tiesa vai prokurors ir piemērojis piespiedu darbu. Probācijas klientu skaits piespiedu darba jomā nepilna gada laikā no likuma „Grozījumi Krimināllikumā” spēkā stāšanās ir pieaudzis par 984 probācijas klientiem, jo ar minētajiem grozījumiem Krimināllikumā vairāk kā 150 Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu daļas papildinātas ar sankciju - piespiedu darbs. Turklāt ar 2013. gada 1. aprīli piespiedu darbs tiek piemērots arī kā papildsods pie nosacītas notiesāšanas.

2013.gadā tiesa piespiedu darbu kā papildsodu ir piemērojusi 6 personām, no kurām 3 ir pilngadīgas un 3 nepilngadīgas personas. Papildsoda – piespiedu darbs – izpildi 3 probācijas klientiem organizēja Dienesta Madonas teritoriālā struktūrvienība un 3 probācijas klientiem – Rēzeknes teritoriālā struktūrvienība. Piespiedu darbs kā papildsods trīs gadījumos piemērots saskaņā ar Krimināllikuma 175.panta trešo daļu, divos gadījumos saskaņā ar Krimināllikuma 176.panta otro daļu un vienā gadījumā saskaņā ar Krimināllikuma 185.panta otrās daļas nosacījumiem.

Savukārt pēc 2013.gada 1.aprīļa piespiedu darbs kā pamatsods kombinācijā ar kādu citu pamatsodu piemērots 101 notiesātajam, no tiem 63 gadījumos piespiedu darbs kā pamatsods piemērots ar nosacītu notiesāšanu un 38 gadījumos ar brīvības atņemšanas sodu.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Brīvības atņemšana	23,4	27,0	25,0	25,5	30,7	32,2	33	35	31
Nosacīta notiesāšana	53,6	45,4	43,6	40,3	37,9	36,7	35,8	33	25
Naudas sods	6,4	7,3	6,27	5,7	3,2	2,3	2,2	2	2,5
Piespiedu darbs	15,4	19,5	24,8	28,2	27,6	28,4	28,5	29	41
Arests	0,1	0,1	0,03	0	0	0	0,1	0,01	0,01
Atbrīvoti no soda	1,2	0,7	0,3	0,2	0,6	0,4	0,4	0,94	0,99
Mantas konfiskācija	1,2	0,7	0,3	0,1	0	0	0	0,05	0,03

5.tabula. Ar tiesas nolēmumu piemēroto kriminālsodu procentuālais sadalījums.

Par izvairīšanos no soda izciešanas 2013.gadā tiesai nosūtīti 567 iesniegumi, kas ir par 135 iesniegumiem vairāk kā 2012. gadā. Līdz 2013.gada 31.decembrim 97 iesniegumi nav izskatīti, bet 15 iesniegumi par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu/īslaicīgu brīvības atņemšanu ir noraidīti. Noraidīšanas iemesli nav saistīti ar nekvalitatīvu, normatīvajiem aktiem neatbilstošu piespiedu darba izpildes organizēšanu. Divos gadījumos par tiesas pieņemto lēmumu noraidīt iesniegumu par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu/īslaicīgu brīvības atņemšanu prokurors ir iesniedzis protestu.

Nemot vērā, ka būtiska loma sabiedrībā izciešamo sodu izpildē ir sabiedrības iesaistīšanai, tika izvirzīts uzdevums paplašināt darba devēju loku piespiedu darba jomā un piesaistīt kā darba devējus biedrības, nodibinājumus un reliģiskās organizācijas. 2013.gadā tika noslēgti 205 jauni līgumi ar biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām par probācijas klientu nodarbināšanu piespiedu darbā.

Izvērtējot probācijas klientu paveiktos darbus, secināms, ka darba veidu loks ar katru gadu paliek arvien plašāks. Atbilstoši izglītībai un prasmēm probācijas klienti ir veikuši telpu kapitālo remontu, nostiprinājuši ēku pamatus, veikuši santehnikas darbus, izveidojuši celiņus un ieklājuši bruģi, stadionā atjaunojuši skrejceļu, ievilkusi elektroinstalāciju, uzstādījuši klavieres, veikuši metināšanas darbus, remontējuši autobusu un nokrāsojuši automašīnu, izgatavojuši mehānismus šautuvei, slimnīcai atjaunojuši siltumtīklu, uzstādījuši apkures katlu un ierīkojuši apkures sistēmu, iekārtojuši akmensdārzu, izgatavojuši un uzstādījuši ziņojumu stendu pašvaldībā, labiekārtojuši bibliotēku, tīrījuši dūmvadus, izgatavojuši galdus, solus un grāmatu plauktus, piedalījušies ūdensvada avārijas seku likvidēšanā; probācijas klients ar zāģētāja apliecību un prasmēm meža darbos pašvaldībai izzāģēja kokus un sagatavoja malku, probācijas klients, kurš beidzis mākslas vidusskolu, apgleznoja sienas, palīdzēja bērna invalīda aprūpē un vingrināšanā, probācijas klients ar datorprasmēm veica grāmatu rekatalogizāciju bibliotēkā, pārtikas tehnologs veica pavāra palīga pienākumus, atjaunoti bērnu rotaļu laukumi, probācijas klients ar labām datora programmēšanās zināšanām palīdzēja Vasarsvētku draudzes „Atklāsme” mājas lapas izveidē. Vienā gadījumā darba devējs pēc piespiedu darba izpildes probācijas klientam piedāvājis pastāvīgu darbu, proti, probācijas klients ar pašmācības ceļā apgūtām mehāniķa prasmēm veica traktortehnikas remontu pašvaldības uzņēmumā "Bēnes nami" un pēc piespiedu darba izpildes minētā persona tika pieņemta pastāvīgā darbā uz darba līguma pamata „Bēnes nami”, tādējādi turpinot darbu tehnikas remontdarbnīcās. Savukārt trīs probācijas klienti pēc piespiedu darba izpildes NVO „Latvijas Sarkanais Krusts” Dobeles nodaļā turpina tur darboties kā brīvprātīgie palīdzības sniegšanā maznodrošinātajiem. Iepriekš minētais liecina, ka darbiniekiem ir izdevies izvēlēties atbilstošāko darba devēju un līdz ar to veiksmīgi sasniegt kriminālsoda mērķi.

Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes organizēšana

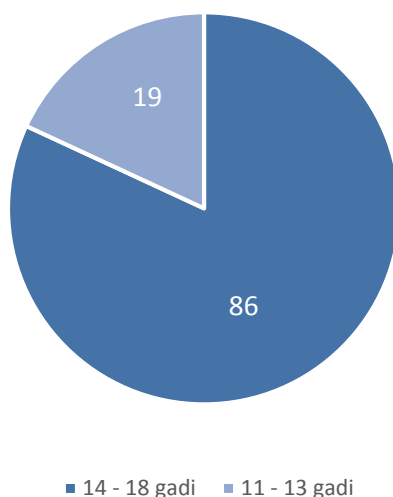
Dienests audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildi uzsāka 2005.gadā līdz ar tā ieviešanu. Lai gan pēc sava satura šis audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis ir līdzīgs kriminālsodam – piespiedu darbs, jo arī šajā gadījumā bērns bez atlīdzības no mācībām un darba brīvajā laikā veic sabiedrībai derīgu darbu. Jāņem vērā, ka to var piemērot bērniem vecumā no 11 līdz 18 gadiem un uz šo kategoriju attiecas virkne prasību, kas saistītas ar nodarbināšanas ierobežojumiem darba drošības un aizsardzības jomā.

Laika posmā no 2013.gada 1.janvāra līdz 31.decembrim sabiedriskā darba izpilde uzsākta 105 probācijas klientiem, kas ir par 8 vairāk nekā 2012.gadā.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nolēmumi	77	138	188	192	212	163	109	97	105

6. tabula. Probācijas klientu skaita dinamika sabiedriskā darba jomā

19 probācijas klienti ir vecumā no 11 līdz 13 gadiem un 86 vecumā no 14 līdz 18 gadiem (skat. 3. attēlu). Kopā 2013.gadā sabiedriskā darba izpilde tika organizēta 130 probācijas klientiem. To var skaidrot ne tikai ar efektīvu kriminālsodu politiku un jaunu instrumentu izmantošanu noziedzīgu nodarījumu novēršanā, bet arī ar demogrāfisko situāciju. Laika periodā no 2009.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 1.janvārim atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes veiktajam iedzīvotāju skaita pārrēķinam, ņemot vērā 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātus, valstī reģistrēto bērnu skaits (vecuma grupā 0-17 gadi) samazinājies par 37 651, bet reģistrēto nepilngadīgo skaits (vecuma grupā 15-17 gadi) samazinājies pat par 25 252.

3. attēls. Probācijas klientu sabiedriskā darba jomā sadalījums pēc vecuma

2013.gada laikā probācijas klienti, kuriem tika piemērots sabiedriskais darbs, nostrādāja 2115 sabiedriskā darba stundas. Tiesai nosūtīts 1 priekšlikums par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – piemērošanas ilguma palielināšanu vai piemērotā audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa aizstāšanu ar stingrāku piespiedu līdzekli.

Ņemot vērā, ka šī audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa izpildes laikā Dienests nestrādā ar noziedzīga nodarījuma izdarīšanas cēloņiem, sevišķa uzmanība tiek pievērsta sociāli atbildīgu darba devēju piesaistē, kas varētu palīdzēt bērnam mainīt vērtības un ieinteresēt bērnu savu laiku pavadīt lietderīgi. 2013. gadā tika noslēgti 60 jauni līgumi par probācijas klientu nodarbināšanu sabiedriskajā darbā.

Kopumā Dienestā noslēgts 1481 līgums par probācijas klientu nodarbināšanu kriminālsoda – piespiedu darbs – un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes laikā.

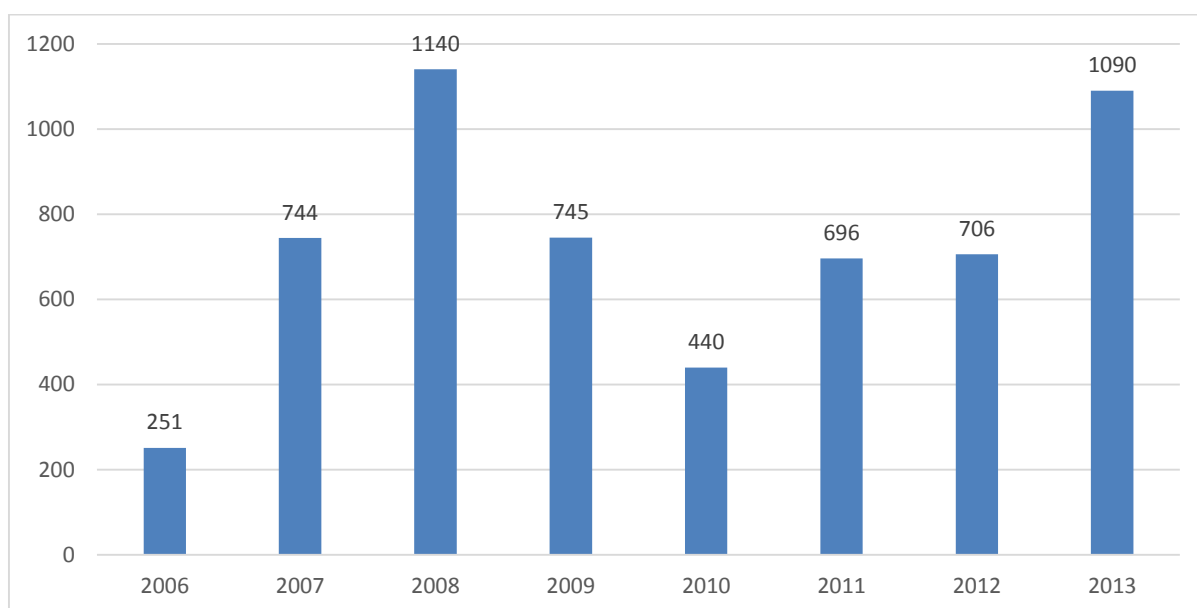
Izlīgumu organizēšana un vadīšana

Izlīgums ir sarunu process, kurā brīvprātīgi iesaistās cietušais un persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu un kuru vada neitrāla persona – starpnieks. Starpnieks ir īpaši konfliktu risināšanā apmācīta persona, kura izlīguma procesā palīdz īstenot miermīlīgas sarunas starp iesaistītajām pusēm, neiesakot risinājumu, nevienu netiesājot, ievērojot konfidencialitāti un neitralitāti. Starpnieki ir gan Dienesta darbinieki, gan sertificēti brīvprātīgie probācijas darbinieki. 2013.gadā Dienestā darbojās 28 sertificēti brīvprātīgie probācijas darbinieki, kuri noorganizēja un novadīja 139 izlīgumus. 2013.gadā kopumā tika ierosināti 1259 izlīgumi, taču no tiem tika īstenoti 1090, kas, salīdzinot ar 2012.gadu, ir par 384 izlīgumiem vairāk (skat. 4. attēlu).

Pamatojoties uz *Euro* ieviešanas kārtības likumu, tika izdarīti grozījumi Ministru kabineta 2007.gada 4.decembra noteikumos Nr.825 „Kārtība, kādā Valsts probācijas dienests organizē un vada izlīgumu ar starpnieka palīdzību” un Ministru kabineta 2008.gada 15.aprīļa noteikumos Nr.266 „Noteikumi par kārtību,

kādā brīvprātīgais probācijas darbinieks par līdzdarbības līgumā noteikto uzdevumu izpildi saņem atlīdzību, un atlīdzības apmēru”, kur lati tika aizstāti ar *Euro*, izmantojot oficiālo Latvijas bankas valūtas kursu.

Atskaites gadā dažādu iemeslu dēļ 169 gadījumos jeb 13% gadījumu probācijas klienta lieta netika iekārtota, jo no dalības izlīguma procesā attiecās persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, vai atsevišķos gadījumos noliedza noziedzīga nodarījuma izdarīšanas faktu. 2013.gadā 1.aprīlī stājās spēkā grozījumi Kriminālprocesa likumā, kas procesa virzītājiem paredzēja Dienestu informēt visos gadījumos, kad kriminālprocesā ir iesaistīts nepilngadīgais, tādējādi 2013.gadā par 134% pieauga izlīgumu skaits, kuros bija iesaistīti nepilngadīgie.

4. attēls Īstenoto izlīgumu dinamika pa gadiem (absolūtie skaitļi)

22 gadījumos izlīguma vadīšanā tika izmantota izlīguma metode – izlīguma sanāksme, kuru Eiropā atzīst kā efektīvu noziegumu profilakses veidu darbā ar nepilngadīgajiem.

Izlīguma ierosinātāji 2013.gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, galvenokārt bija personas, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, taču 2013.gadā ir palielinājies pieprasījumu skaits izlīguma īstenošanai gan no policijas, gan no prokuratūras puses. Ņemot vērā to, ka no 2013.gada 1.janvāra tika atjaunota izlīguma īstenošana iztiesāšanas stadijā, no tiesas tika saņemti 22 pieprasījumi.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Pieaugums/ samazinājums 2013.g.
Policija	187	79	83	185	166	244	78
Prokuratūra	83	64	69	53	71	76	5
Tiesa	68	7			0	22	22
Abas iesaistītās puses	28	41	9	11	4	17	13
Persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu	743	539	239	433	445	688	243
Cietušais	31	15	36	11	13	39	26
Tiesneša ierosinājums			4	3	7	4	-3
Kopā	1140	745	440	696	706	1090	384

7.tabula. Izlīguma ierosinātāju skaita dinamika

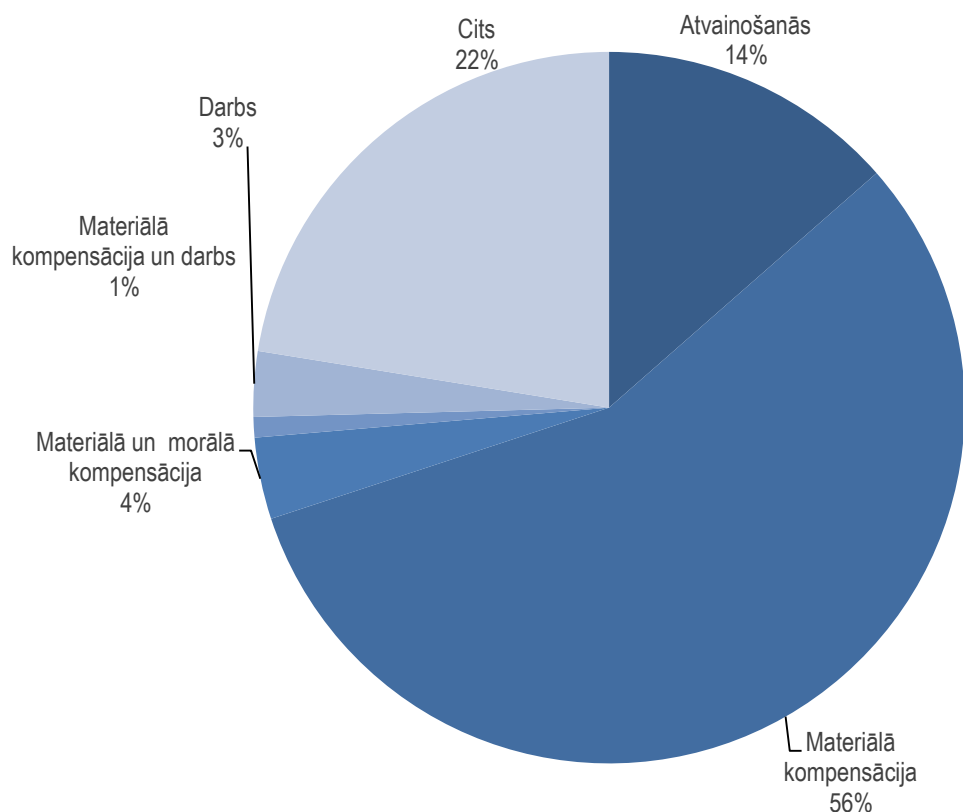
Analizējot ierosinātos izlīgumus, var secināt, ka visbiežāk izlīgumi ir ierosināti gadījumos par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem.

Noziedzīgais nodarījums un Krimināllikuma pants	Skaitis
Par zādzību, krāpšanu vai piesavināšanos nelielā apmērā (180/1)	239
Par zādzību, ja tā izdarīta, iekļūstot dzīvoklī vai citā telpā, vai ja tā izdarīta no glabātavas (175/3)	154
Par svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu (185/1)	133
Par viegla miesas bojājuma tīšu nodarīšanu (130/2)	73
Par huligānismu, ja to izdarījusi personu grupa vai ja tas saistīts ar miesas bojājumu nodarīšanu (231/2)	62
Par svešas kustamas mantas slepenu vai atklātu nolaupīšanu (175/1)	40
Par tāda miesas bojājuma tīšu nodarīšanu, kas nav bīstams dzīvībai (126/1)	34
Par zādzību, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās (175/2)	32
Un citi (109/1, 125/1, 143/1, 176/2, 193/2, 260/1, 260/2)	līdz 20

8.tabula. Izlīgumu sadalījums pēc noziedzīga nodarījuma veidiem

Lielākā daļa izlīgumu tika organizēti par zādzību, krāpšanu vai piesavināšanos nelielā apmērā, kā arī svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu u.c.

No 1090 organizētajiem izlīguma procesiem 2013.gadā izlīgums tika novadīts 55% gadījumu, jo iesaistītās puses ieradās uz izlīguma sēdi. Minētais rādītājs ir gandrīz vienāds ar 2012.gadu. Atskaites gadā nedaudz ir palielinājies izlīgumu skaits, kur izlīgumā iesaistītās puses nepanāca vienošanos. Bieži iemesls tam ir likumpārkāpēja nespēja uzreiz atlīdzināt cietušā prasīto kompensāciju.

5.attēls. Novadīto izlīgumu rezultāti

Analizējot 2013.gada izlīguma rezultātus, var secināt, ka iesaistītās puses izlīga ar nosacījumiem 33% gadījumu, izlīga bez nosacījumiem 15% gadījumu un nepanāca vienošanos 6% gadījumu. Kopumā šos rezultātus var uzskatīt par pozitīviem, jo 48% gadījumu, kad iesaistītās puses bija ieradušās uz izlīguma sēdi, tās spēja izlīgt.

Apskatot izlīguma nosacījumus, ir redzams, ka 56% gadījumu izlīguma dalībnieki vienojās par izlīguma nosacījumiem, kas saistīti ar materiālo kompensāciju cietušajam, taču 14% gadījumu tā bija tikai atvainošanās, 3% gadījumu bija konkrēts darbs un 21% gadījumu bija citi nosacījumi, piemēram, kaitējums cietušajam tika kompensēts jau līdz izlīguma sēdei (skat. 5 attēlu).

2013.gadā turpinājās izlīgumā iesaistīto dalībnieku aptauja par apmierinātību ar izlīguma procesu. Kopā 2013.gadā tika saņemtas 517 anketas, bet datu analīzē iekļautas 484, kas ir uz pusi vairāk nekā 2012.gadā, 33 anketas netika iekļautas datu analīzē, jo trūka parametru, pēc kuriem var identificēt respondentus (statuss, vecums u.c.). Kopumā aptaujā piedalījās 153 sievietes un 312 vīrieši, 19 anketās nebija norādīts respondenta dzimums. Salīdzinot 2013.gada un 2012.gada apkopotās anketu atbildes, var secināt, ka kopējā likumpārkāpēju un cietušo nostāja un izjūtas izlīguma procesā nav mainījušās. Arī 2013.gadā izlīguma procesa dalībniekiem bija svarīgi, lai starpnieks būtu labi apmācīts, profesionāls un saprotošs, tiktu labi izskaidrota izlīguma būtība, sekas un iesaistīto pušu tiesības, būtu iespēja uzdot jautājumus un saņemt atbildes no iesaistītās puses, ka izlīgums ir iespēja ātrāk nekā tiesāšanās ceļā atlīdzināt radīto kaitējumu un process notiek komfortablā un drošā vidē. 2013.gadā būtiski palielinājās izlīgumu skaits kriminālprocesos, kuros bija iesaistīti nepilngadīgie, tādēļ anketās bija daudz atbilžu, kas raksturoja nepilngadīgo sajūtas izlīgumā. Vairāk kā citus gadus likumpārkāpēju atbildēs parādījās kauna sajūta, neērtība, procesa sarežģītība un vecāku loma izlīgumā.

Lai plašāk informētu sabiedrību un veicinātu procesa virzītāju izpratni par izlīguma mērķiem un būtību ne tikai kriminālprocesā, bet arī lai rosinātu pozitīvu konfliktu risināšanas kultūru Latvijā kopumā, Dienests jau ceturto gadu pēc kārtas organizēja pasākumu „Izlīguma nedēļa”. 2013.gadā „Izlīguma nedēļa” norisinājās no 22.aprīļa līdz 26.aprīlim. Kopumā dienesta teritoriālajās struktūrvienībās tika organizētas 134 aktivitātes, kas ir par 34 aktivitātēm vairāk nekā 2012.gadā. Katrā struktūrvienībā tika organizēti vismaz trīs pasākumi, kur noritēja gan diskusijas ar procesa virzītājiem un advokātiem, gan ar skolēniem, gan tika sagatavotas publikācijas vietējos laikrakstos un sniegtas intervijas televīzijā.

Izvērtēšanas ziņojumu sastādīšana

Izvērtēšanas ziņojums ir viena no senākajām Dienesta funkcijām. Izvērtēšanas ziņojuma mērķis ir sniegt vispusīgu, objektīvu informāciju, uz kuras pamata tiek izlemts jautājums par probācijas klientam nosakāmo sodu vai pienākumiem uzraudzības ietvaros, ņemot vērā viņa domāšanas veidu, uzvedību, attieksmi un noziedzīga nodarījuma izdarīšanu veicinošos sociālos apstākļus, kā arī sniegt informāciju par aizskarto cietušā tiesību vai likumisko interešu atjaunošanu vai tās iespēju.

2012.gada 15.novembrī Latvijas Republikas Saeima pieņēma likumu „Par valsts budžetu 2013.gadam”, saskaņā ar minēto likumu un saistītajiem grozījumiem Kriminālprocesa likumā un Valsts probācijas dienesta likumā izvērtēšanas ziņojumu funkcija pilnā apjomā tika atjaunota ar 2013.gada 1.martu (*no 2009.gada 1.jūlija līdz minētajam datumam Dienests izvērtēšanas ziņojumus sniedza tikai par personām, kuras bija apsūdzētas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā pret dzimumneaizskaramību un tikumību, un apsūdzētajiem, kuri noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī bija nepilngadīgi*). Ar šo datumu tiesas un prokurori var pieprasīt izvērtēšanas ziņojumu sastādīšanu par jebkuru apsūdzēto, neatkarīgi no noziedzīga nodarījuma rakstura vai vecuma ierobežojuma.

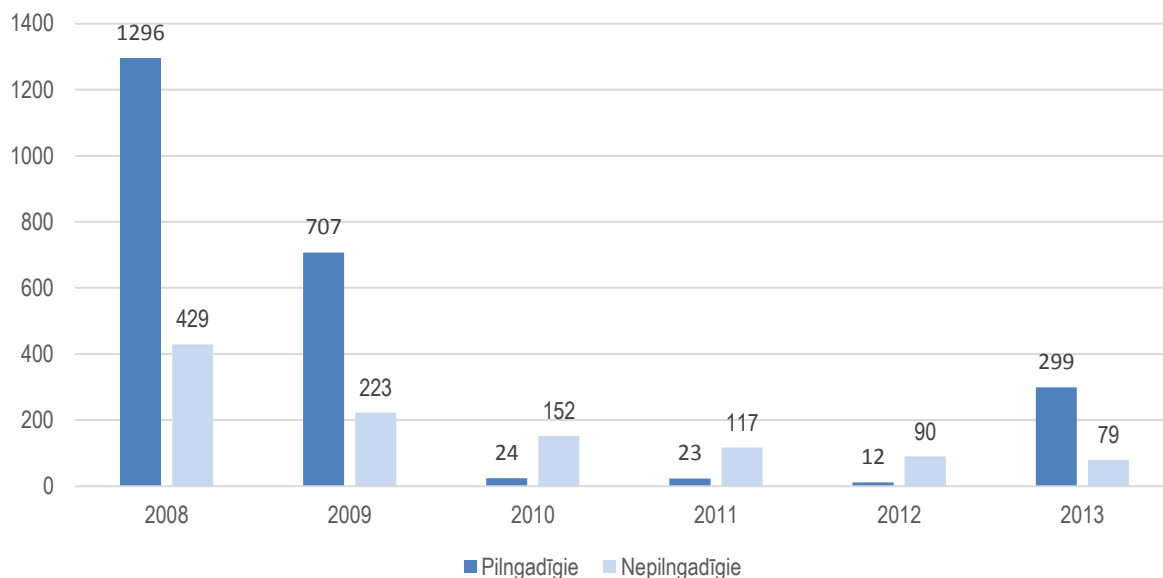
2013.gadā Dienests veica virkni pasākumu: tika organizēti izvērtēšanas ziņojumu sastādītāju profesionālo zināšanu un prasmju pilnveides semināri, darbinieku konsultācijas, telefonkonferences, informatīvie

pasākumi prokuroriem un tiesnešiem, kas ļāva nodrošināt kvalitatīvu izvērtēšanas ziņojumu funkcijas atjaunošanu pilnā apjomā.

Laika posmā no 2013.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim Dienestam tika pieprasīti 1425 izvērtēšanas ziņojumi, kas ir par 11% vairāk nekā 2012. gadā. No 2013.gadā pieprasītajiem izvērtēšanas ziņojumiem 1047 saņemti pēc brīvības atņemšanas iestāžu administrāciju pieprasījuma, 230 pēc prokurora pieprasījuma un 148 pēc tiesas pieprasījuma.

Lielākais izvērtēšanas ziņojumu īpatsvars (skat. 6.attēlu) ir izvērtēšanas ziņojumi pēc brīvības atņemšanas iestādes administrāciju pieprasījuma, proti, 74% no saņemtajiem pieprasījumiem. Tas skaidrojams ar faktu, ka izvērtēšanas ziņojuma pieprasīšana saskaņā ar Latvijas Soduzpildes kodeksa normām ir obligāta visos gadījumos, kad tiek skatīts jautājums par personas nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izciešanas.

Salīdzinot ar 2012.gadu, izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaits par personām, kas pretendē uz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izciešanas, 2013.gadā ir samazinājies par 11%. Pieprasījuma skaita samazināšanu ir ietekmējuši vairāki faktori, proti, gan 2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā”, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī un virknei noziegumu samazināja cietumsoda termiņus (*leslodzījuma vietu pārvaldes sniegtā informācija liecina, ka laika periodā no 2013.gada 1.aprīļa līdz 2013.gada 31.augustam pēc saņemtajiem tiesu lēmumiem tika atbrīvotas 232 notiesātās personas*), gan apstākļi, ka katru gadu samazinās personu skaits, kuras notiesātas ar brīvības atņemšanas sodu.

6. attēls. Pieprasīto izvērtēšanas ziņojumu skaits pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma

2012.gadā, kad pastāvēja ierobežojumi attiecībā uz izvērtēšanas sniegšanu pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma, Dienests no tiesas vai prokurora bija saņēmis 112 pieprasījumus sastādīt izvērtēšanas ziņojumus par apsūdzētajiem, bet 2013.gadā, kad ierobežojumi tika atcelti, 378 pieprasījumus, kas nozīmē, ka Dienesta slodze izvērtēšanas ziņojumu sastādīšanā pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma pakāpeniski palielināsies.

Neskatoties uz to, ka izvērtēšanas ziņojumu funkcijas ierobežojumi neattiecas uz nepilngadīgām personām, kopš 2009.gada strauji krities pieprasījumu skaits par nepilngadīgajiem probācijas klientiem. Arī pēc izvērtēšanas ziņojumu funkcijas atjaunošanas pilnā apjomā izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaits par nepilngadīgām personām turpina samazināties.

2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
429	223	152	117	90	79
	-206	-71	-35	-27	-11
	-48%	-32%	-23%	-23%	-12%

9. tabula. Pieprasīto izvērtēšanas ziņojumu pēc tiesas vai prokurora par nepilngadīgām personām skaita dinamika

Attiecībā uz faktoriem, kas ir ietekmējuši izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu skaita dinamiskos rādītājus pēc tiesas vai prokurora pieprasījumiem par nepilngadīgām personām, jāmin ātrie krimināllietu virzīšanas termiņi attiecībā uz nepilngadīgajām personām, kuru dēļ tiesa vai prokurors nepieprasa Dienestam sniegt izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo apsūdzēto kriminālprocesā. Ar katru gadu samazinās nepilngadīgo apsūdzēto skaits, kas arī atstāj zināmu ietekmi uz dinamiskajiem rādītājiem.

Izvērtēšanas ziņojums ir viens no kriminālprocesuālajiem instrumentiem, kas palīdz tiesai un prokuroram iegūt vispusīgu personību raksturojošu informāciju, tādējādi nodrošinot soda vai citas krimināltiesiskas reakcijas individualizāciju likumpārkāpēju efektīvai resocializācijai. Jo kvalitatīvāks un profesionālāks ir sastādītais izvērtēšanas ziņojums, jo efektīvāku krimināltiesisku ietekmes līdzekli var noteikt tiesnesis vai prokurors mērķa – jauna noziedzīga nodarījuma recidīva novēršana – sasniegšanai.

Probācijas programmas

Probācijas programmas ir pasākumu kopums, kura mērķis ir veicināt probācijas klienta integrāciju sabiedrībā. Tās tiek īstenotas, lai panāktu izmaiņas likumpārkāpēju uzvedībā ar mērķi atturēt viņus no turpmākiem pārkāpumiem un veicināt viņu iekļaušanos sabiedrībā. Probācijas programma nav sods, bet gan komandas darbs, kura rezultātā mainās likumpārkāpēja uzvedība un attieksme. Iesaistīšana probācijas programmā ir veids, kā ietekmēt probācijas klienta uzvedību.

Probācijas programmu izstrādāšana un īstenošana balstās uz kognitīvi-biheviorālo teoriju. Šīs teorijas pamatā ir pieņēmums, ka cilvēka uzvedība ir saistīta nevis ar konkrētu situāciju vai apstākļiem, kuros viņš ir nonācis, bet gan ar to, ko cilvēks domā par šo situāciju. Līdz ar to programmas paredz domu (uzskatu), kas noved pie nevēlamas uzvedības, konstatēšanu (reģistrāciju), jaunu domu (uzskatu) modelēšanu, jauna uzvedības modeļa apgūšanu un nostiprināšanu gan ar treniņiem programmas nodarbības ietvaros, gan darbībām reālajā dzīvē. Veidojot probācijas programmu īstenošanas mehānismu Latvijā, tika ņemta vērā ārvalstu pieredze un pētījumi, kas liecina, ka atbilstošu programmu piemērošana probācijas klientiem ir efektīvs darba instruments, ar kura palīdzību var sekmīgi mainīt likumpārkāpēju uzvedību un līdz ar to mazināt atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas iespēju. Probācijas programmu īstenošana notiek nelielas grupas ietvaros divu speciāli apmācītu darbinieku vadībā. Nodarbības laikā grupas dalībnieki analizē dažādas piedāvātās situācijas, dalās problēmu risināšanas pieredzē, diskutē.

2010.gadā ir izveidota un darbojas Probācijas programmu licencēšanas komisija, kuras sastāvā darbojas pārstāvji no Dienesta, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas un Labklājības ministrijas. 2013.gadā Dienests darbā ar probācijas klientiem izmantoja 6 sociālās uzvedības korekcijas (divas no tām paredzētas darbam ar dzimumnoziedzniekiem) un 2 sociālās rehabilitācijas programmas, katra no tām ir vērsta uz konkrētu vajadzību risināšanu. Saņemot tiesas nolēmumu, ar kuru likumpārkāpējam noteikts pienākums piedalīties probācijas programmā saskaņā ar Dienesta amatpersonas norādījumiem, Dienesta darbinieks izvērtē probācijas klienta risku izdarīt atkārtotu noziedzīgu nodarījumu un probācijas klienta vajadzības, un pieņem lēmumu par probācijas klienta iesaistīšanu attiecīgajā probācijas programmā.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Jauno probācijas klientu skaits uzraudzības jomā				5013	4098	3722	3499	2960
Probācijas klientu skaits ar pienākumu piedalīties probācijas programmās	1046	1946	2246	2039	1490	1292	1302	1023
Probācijas klientu skaits ar pienākumu piedalīties probācijas programmās īpatsvars				41%	36%	35%	37%	34,6%
Probācijas programmās iesaistīto probācijas klientu skaits	679	1862	1669	1317	1291	951	810	792
Iesaistīto probācijas klientu īpatsvars	65%	95%	74%	64%	87%	74%	62%	77,42%
Probācijas programmas pabeigušo probācijas klientu skaits	216	1075	1075	930	967	729	641	529
Probācijas programmas pabeigušo probācijas klientu īpatsvars	31%	57%	57%	70%	75%	77%	79%	67%
Darba apjoms (probācijas klientu lietu skaits ar atzinumiem par iesaistīšanu probācijas programmās)						1673	1520	1197
Iesaistīto probācijas klientu īpatsvars (pret darba apjomu)						57%	53%	66%

10. tabula. Probācijas programmu īstenošana no 2006. – 2013. gadam

2013.gadā no 2960 probācijas klientiem, kuru uzraudzība uzsākta pārskata gadā, 1023 probācijas klientiem ar tiesas nolēmumu noteikts pienākums piedalīties probācijas programmā saskaņā ar Dienesta amatpersonas norādījumiem. Salīdzinot ar 2012.gadu, 2013.gadā pienākuma – piedalīties probācijas programmās saskaņā ar Dienesta norādījumiem – īpatsvars uzraudzības klientiem būtiski nav mainījies – 37% 2012.gadā un 34,6% 2013.gadā.

2013.gadā probācijas programmas pabeidza 529 probācijas klienti, kas ir 67% no probācijas programmās iesaistītajiem klientiem. Vērtējot šo rādītāju, jāņem vērā, ka probācijas klienti, kuri ir iesaistīti probācijas programmās gada nogalē probācijas programmu pabeidz nākamajā gadā.

2013.gadā Dienests nodrošināja sociālās uzvedības korekcijas programmas īstenošanu dzimumnoziedzniekiem gan brīvības atņemšanas iestādēs (programma „Programma seksuālos noziegumus izdarījušo personu monitoringam un uzraudzībai”), gan uzraudzības laikā sabiedrībā (programma „Temzas ielejas dzimumnoziedznieku grupu darba programma”). 2013.gadā brīvības atņemšanas iestādēs probācijas programmu dzimumnoziedzniekiem pabeidza 11 notiesātie, bet uzraudzības laikā sabiedrībā 16.

Papildus darbam ar dzimumnoziedzniekiem brīvības atņemšanas iestādēs 2013.gadā Dienests Cēsu audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem īstenoja probācijas programmu „Vienkārši par sarežģīto”, kuru pabeidza 7 notiesātie.

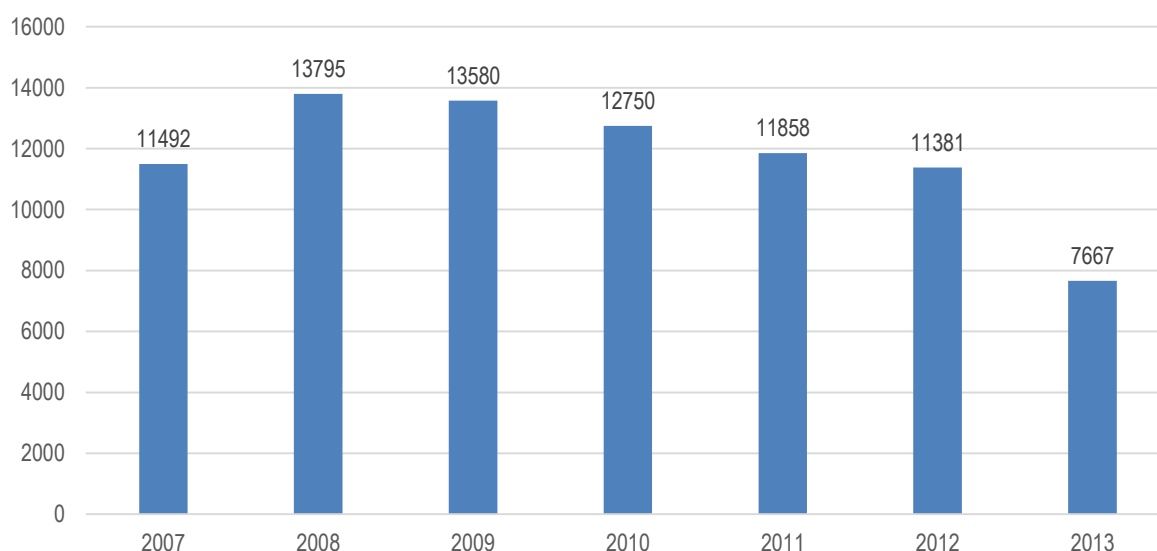
Uzraudzība

Dienestam noteikto funkciju ietvaros Dienests uzrauga nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas, nosacīti notiesātas, nosacīti pirmstermiņa no soda atbrīvotas personas un personas, kurām ir piemērots papildsods - probācijas uzraudzība.

Saskaņā ar Krimināllikumu soda, tātad arī likumpārkāpēju uzraudzības, mērķi ir aizsargāt sabiedrības drošību, atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēt sodīto personu un panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Lai sasniegtu mērķi, kas saistīts ar atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas novēršanu, svarīga ir individuāla pieeja katram notiesātajam un atbilstoša soda izpildes procesa plānošana. Plānojot un nodrošinot uzraudzības procesu, Dienests ņem vērā uzraudzības perioda ilgumu, likumpārkāpējam noteiktos pienākumus un probācijas klienta recidīva riska un kriminogēno vajadzību (sociālpsiholoģisko problēmu) novērtējumu, atbilstoši kuram katram probācijas klientam tiek sastādīts un īstenots individuāls uzraudzības plāns. Riska un vajadzību novērtēšana ir būtisks instruments Dienesta darbā ar likumpārkāpējiem, jo ļauj prognozēt atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas varbūtību un tā novēršanas nolūkā izvēlēties tādu intervences (iejaukšanās likumpārkāpēja dzīvē) veidu un līmeni, kas efektīvi ietekmētu likumpārkāpēja uzvedību nākotnē. Atbilstoši riska un vajadzību novērtējumam probācijas klienti tiek iedalīti trīs risku līmeņos – zema, vidēja un augsta. Par augsta riska likumpārkāpējiem tiek uzskatīti tie probācijas klienti, kuriem ir lielāka varbūtība atkārtoti izdarīt likumpārkāpumu. Jo augstāks ir recidīva riska līmenis, jo augstāka ir uzraudzības intensitāte (regulāras un motivējošas sarunas ar probācijas klientu, kas vērstas uz izmaiņām viņa uzvedībā, piedalīšanās atbilstošā probācijas programmā, dzīvesvietas apsekošana, dažādas pārbaudes, piemēram, pārbaude vai probācijas apmeklē darbu (sazināšanās ar darba devēju), pārbaude vai probācijas klients apmeklē izglītības iestādi (ja klients ir nepilngadīga persona) u.c.). Probācijas klienta recidīva riska un kriminogēno vajadzību novērtējums visā uzraudzības laikā regulāri tiek pārvērtēts, tādējādi nodrošinot darba fokusēšanu uz attiecīgajā periodā aktuālajām sociālpsiholoģiskajām vajadzībām.

2013.gadā Dienesta uzraudzībā atradās 7667 probācijas klienti, 4707 probācijas klientiem uzraudzība turpinās no iepriekšējiem gadiem (*uzraudzībā nosacīti notiesātas personas un nosacīti pirmstermiņa no soda izciešanas atbrīvotas personas atrodas ilgstoši – līdz pat 5 gadiem, nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas personas - līdz 18 mēnešiem, personas, kurām ir piemērots papildsods – probācijas uzraudzība – līdz 3 gadiem*) un 2960 probācijas klientiem uzraudzība uzsākta pārskata gadā.

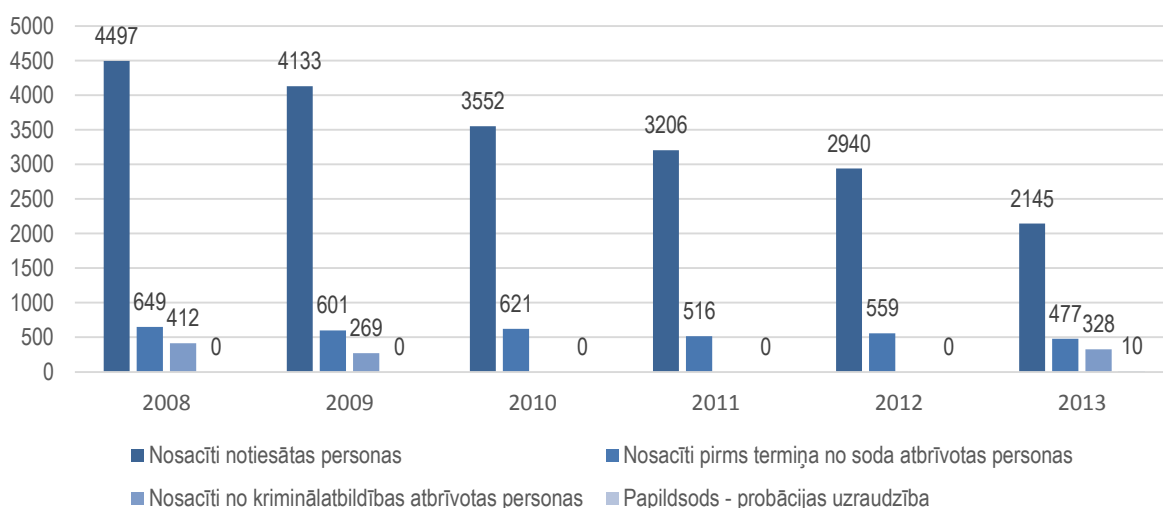

7.attēls. Probācijas klientu skaits uzraudzības jomā 2007. – 2013.gads

Probācijas klientu skaitam uzraudzības jomā ir tendence ar katru gadu samazināties. Izvērtējot šī skaita samazināšanās iemeslus, jāņem vērā vairāki savstarpēji saistīti faktori – iedzīvotāju skaita samazināšanās (gan dabiskā pieauguma samazināšanās, gan ārējās (starptautiskā) migrācijas dēļ)(*saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes sniegto informāciju dabiskās kustības rezultātā iedzīvotāju*

skaitis samazinājās par 8,1 tūkstoši (2012.gadā – par 9,1 tūkstoši.), ilgtermiņa starptautiskās migrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits samazinājās par 14,3 tūkstošiem (2012.gadā – par 11,9 tūkstošiem), reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaita samazināšanās (saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes sniegto informāciju reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits 2009.g. – 56 748, 2010.g. – 51 108, 2011.g. – 51 582, 2012.g. – 49 905, 2013.g. – 47 561), notiesāto skaita samazināšanās (saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes sniegto informāciju notiesāto personu skaits 2009.g. – 10 855, 2010.g. – 9607, 2011.g. – 9200, 2012.g. – 8930), Dienestam noteikto funkciju samazināšana, izmaiņas Krimināllikumā u.c. Tā, piemēram, sašaurinot personu loku, par kuru tiesām un prokuroriem ir iespējams pieprasīt izvērtēšanas ziņojumu (no 2009.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 1.martam Dienests izvērtēšanas ziņojumus sniedza tikai par personām, kuras bija apsūdzētas noziedzīga nodarījuma izdarīšanā pret dzimumneaizskaramību un tikumību, un apsūdzētajiem, kuri noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī bija nepilngadīgi), negatīvi tika ietekmēta tiesu un prokuroru iespēja saņemt vispusīgu un objektīvu personu raksturojošu informāciju, uz kuras pamata pieņemt lēmumu par personai piemērotāko sodu un pienākumiem, kurus būtu vēlams noteikt, personu notiesājot nosacīti. Rezultātā personai par piemērotāku sodu varēja tikt atzīts piespiedu darbs, lai gan šī soda ietvaros Dienests nestrādā ar likumpārkāpēja domāšanas maiņu. Atsevišķos gadījumos personai pienākumi pie nosacītas notiesāšanas netika noteikti vispār vai arī netika noteikti pienākumi, kuri būtu vērsti uz likumpārkāpēja resocializāciju (ja nelabvēlīgu sociālo apstākļu rezultātā rodas antisociāla uzvedība, ir nepieciešama sociālā korekcija jeb resocializācija). Zināmā mērā probācijas klientu skaitu uzraudzības jomā ietekmēja arī 2012.gada 13.decembra likums „Grozījumi Krimināllikumā”, kas stājas spēkā 2013.gada 1.aprīlī un kura pamatā ir Tieslietu ministrijas īstenotā kriminālsodu politikas reforma. Saskaņā ar minēto likumu vairāk kā 150 Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu daļas papildinātas ar sankciju - piespiedu darbs, tādējādi palielinot piespiedu darba īpatsvaru sodu sistēmā un mazinot brīvības atņemšanas soda piemērošanu, līdz ar to arī nosacītu notiesāšanu. Minētais likums arī dekriminalizēja maznozīmīgos nodarījumus un samazināja sodu maksimālās un minimālās robežas (īpaši mantiskajiem noziegumiem).

No 2960 probācijas klientiem, kuru uzraudzība tika uzsākta 2013.gadā, 2145 (72.5%) ir nosacīti notiesātas personas, 477 (16.1%) nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvotas personas, 328 (11.1%) nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas personas un 10 (0.3%) personas, kurām ir piemērots papildsods – probācijas uzraudzība.

8.attēls. Nosacīti notiesāto (NN), nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvoto (NPTA), nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto (NANK) probācijas klientu un probācijas klientu, kuriem piemērots papildsods – probācijas uzraudzība (PU) skaits 2008. - 2013.g.

Salīdzinot ar 2012.gadu, pārskata gadā probācijas klientu skaita ziņā vislielākās izmaiņas ir novērojamas attiecībā uz nosacīti notiesāto probācijas klientu un nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto probācijas klientu skaitu.

Papildsoda – probācijas uzraudzība īstenošana ir salīdzinoši jauna Dienesta funkcija, kas tika ieviesta ar 2011.gada 1.oktobri. Papildsoda – probācijas uzraudzība piemērošana līdz 2015.gadam iespējama tikai par noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību, kas izdarīti pēc 2011.gada 30.septembra, līdz ar ko probācijas klientu skaits, kuriem piemērots šis papildsods, 2013.gadā ir visai neliels.

Saskaņā ar 2009.gada 16.jūnija grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam”, Dienests no 2009.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim neuzraudzīja personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības. Šo personu uzraudzību Dienests atsāka ar 2013.gada 1.janvāri un probācijas klientu skaits šajā jomā ir tikai par 20 % mazāks nekā 2008.gadā (pirms izmaiņām likumā “Par valsts budžetu 2009.gadam”).

	2012	2013	samazinājums/palielinājums
NN	2940	2145	-795
NPTA	559	477	-82
NANK	-	328	+328
PU	2	10	+8

11.tabula. Nosacīti notiesāto (NN), nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvoto (NPTA), nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto (NANK) probācijas klientu un probācijas klientu, kuriem piemērots papildsods – probācijas uzraudzība (PU) skaits 2013.g., salīdzinot ar 2012.g.

No 2145 nosacīti notiesātām personām 130 ir nepilngadīgas personas, no 477 nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvotām 6 ir nepilngadīgas personas un no 328 nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotām personām 12 ir nepilngadīgas personas. Kopā 2013.gadā uzraudzība uzsākta 148 nepilngadīgiem probācijas klientiem.

	2010	2011	2012	2013
NN	266	209	198	130
NPTA	9	4	10	6
NANK	-	-	-	12

12. tabula. Nosacīti notiesāto (NN), nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvoto (NPTA), nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto (NANK) nepilngadīgo probācijas klientu skaits 2010. - 2013.g.

Izvērtējot probācijas klientu, kuriem 2013.gadā ir uzsākta uzraudzība, recidīva riska un kriminogēno vajadzību līmeni (uzraudzības sākumā), no 2960 probācijas klientiem 16% ir novērtēti kā zema riska, 30% ir novērtēti kā vidēja riska un 54 % kā augsta riska probācijas klienti.

	Zems	Vidējs	Augsts
2009. gads	35%	32%	33%
2010. gads	29%	35%	36%
2011. gads	30%	34%	36%
2012.gads	29%	36%	35%
2013.gads	16%	30%	54%

13.tabula. Probācijas klientu riska un vajadzību novērtēšanas līmeņu procentuāls sadalījums 2009.g. – 2013.g.

Riska un vajadzību novērtēšanas rezultātu precizitāti apliecina jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas rādītāji uzraudzības laikā, proti, ar katru gadu Dienesta darbinieki aizvien precīzāk ir spējuši identificēt bīstamākos uzraudzības klientus no recidīva viedokļa, jo jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšana uzraudzības laikā ir novērota tieši augsta riska probācijas klientiem.

100 probācijas klientiem, kas ir 1.3% no visiem probācijas klientiem, kuri 2013.gadā atradās Dienesta uzraudzībā, pārskata gadā uzraudzība tika pārtraukta, jo stājies spēkā tiesas nolēmums par jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu uzraudzības laikā.

Lai gan recidīva līmenis šiem probācijas klientiem ir noteikts pareizi, lai izvērtētu sava darba efektivitāti, Dienestam papildus ir jāvērtē, kurā uzraudzības perioda posmā probācijas klients ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu un jāanalizē vai izvēlēta intervence ir bijusi pietiekama un atbilstoša konkrētā probācijas klienta uzraudzībā.

	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2012.gads	2013.gads
Zems	7%	6%	5%	3%	3%
Vidējs	25%	24%	24%	21%	21%
Augsts	68%	70%	71%	76%	76%

14.tabula. Riska un vajadzību novērtēšanas līmeņu procentuāls sadalījums probācijas klientiem, kuru uzraudzība tika pārtraukta, jo stājies spēkā tiesas nolēmums par jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pārbaudes laikā

Probācijas klientiem, kuru uzraudzība tika uzsākta 2013.gadā, visbiežāk bija noteikti tādi pienākumi kā piedalīties probācijas programmās saskaņā ar Dienesta norādījumiem (34.6%) un nemainīt dzīvesvietu bez Dienesta piekrišanas (22.3%). Lai gan pienākums piedalīties probācijas programmās ir noteikts visbiežāk, salīdzinot ar probācijas klientu skaitu, kuriem 2013.gadā uzsākta uzraudzība (2960 probācijas klienti), tas ir vērtējams kā zems (1023 probācijas klienti, jeb 34.6 % no probācijas klientu skaita, kuru uzraudzība tika uzsākta 2013.gadā). Šis fakts ir saistāms ar iepriekš minēto izvērtēšanas ziņojumu sniegšanas ierobežojumiem, kā rezultātā tiesnešiem un prokuroriem nebija iespējams pilnvērtīgi izvērtēt šāda pienākuma nepieciešamību, kā arī liecina par nepieciešamību sniegt tiesnešiem un prokuroriem izvērstāku informāciju par probācijas programmu saturu un lomu kriminālsodu mērķu sasniegšanā.

Viena no probācijas klientu kategorijām, kuru uzraudzību nodrošina Dienests, ir probācijas klienti, kuru aktuālā vai kāda no iepriekšējām sodāmībām ir saistīta ar dzimumnoziedzuma izdarīšanu. 2013.gadā Dienesta uzraudzībā atradās 120 šādi probācijas klienti. Ar dzimumnoziedzniekiem strādā īpaši apmācīti Dienesta darbinieki, kuri ir apguvuši gan teorētiskās zināšanas par to, kāpēc cilvēki veic dzimumnoziedzumus, kas raksturo dzimumnoziedznieku un kāda ir noziedzuma ietekme uz upuri, gan metodes dzimumnoziedznieku uzvedības mainīšanai, gan savā darbā izmantot specializētu dzimumnoziedznieku riska un vajadzību novērtēšanas instrumentu (Stable 2007, Acute 2007 un Static 99), kas palīdz Dienesta darbiniekiem precīzāk un savlaicīgāk identificēt dzimumnoziedznieka recidīva risku (noteikt, cik liela ir varbūtība, ka probācijas klients izdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu) un tā rašanās cēloņus.

Dienesta konsultatīvās padomes

Lai sekmētu institūciju optimālu sadarbību vienotas politikas īstenošanā probācijas jomā, Dienests saskaņā ar Valsts probācijas dienesta likuma 19. pantu sasauca un organizēja Dienesta Konsultatīvās padomes un Dienesta teritoriālo struktūrvienību konsultatīvo padomju sēdes. Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 19.jūnija noteikumiem Nr.402 "Kārtība, kādā sasauca Valsts probācijas dienesta konsultatīvo padomju sēdes un organizē padomju darbu, kā arī pieaicina citu institūciju pārstāvjus", konsultatīvo padomju sēdes sasauca ne retāk kā divas reizes gadā.

Konsultatīvajās padomēs darbojas Dienesta pārstāvis, prokuratūras pārstāvis, tiesas pārstāvis, Valsts policijas pārstāvis, pašvaldības pārstāvis un ieslodzījuma vietas pārstāvis.

2013.gadā Dienesta konsultatīvajās padomēs tika pievērsta uzmanība šādām aktualitātēm:

- Valsts probācijas dienesta nākotnes perspektīvas;
- normatīvo aktu pilnveidošana probācijas jomā;
- 2013.gada aktualitātes Valsts probācijas dienesta funkciju īstenošanas jomā;
- papildsoda – probācijas uzraudzība – īstenošana;
- izvērtēšanas ziņojuma mērķis un loma efektīvā kriminālsodu piemērošanā;
- pašvaldību tiesības noteikt prioritāro darbu sarakstu personu nodarbināšanai kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildes laikā;
- kriminālsoda – piespiedu darbs – piemērotība atsevišķām personu grupām;
- tiesnešu rīcība, izskatot Dienesta iesniegumus par kriminālsoda – piespiedu darbs – aizstāšanu ar arestu (gadījumi, kad tiesnesis mutiski atļauj personai turpināt notiesātajam veikt piespiedu darbu, nepieņemot rakstveida lēmumu);
- Valsts probācijas dienesta projekta Nr.LV08/1 *"Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)"* aktualitātes;
- citi ar Dienesta funkciju īstenošanu saistīti jautājumi.

Dienesta veiktie un pasūtītie pētījumi

Pētījums „Sustaining Probation Officer Resilience in Europe”

2013.gada decembrī Dienests veica pētījuma „Sustaining Probation Officer Resilience in Europe” (SPORE) Latvijas datu padziļinātu analīzi. Analīzes mērķis bija atklāt nozīmīgākos faktorus, kas ļauj paredzēt Dienesta nodarbināto varbūtību palikt strādāt dienestā turpmāko 12 mēnešu laikā, kā arī izstrādāt rekomendācijas dienesta nodarbināto noturēšanai dienestā, darba apstākļu un klimata uzlabošanai. Datu analīzei tika izmantota lineārās regresijas metode, kur atkarīgais mainīgais bija varbūtība, ka Dienesta nodarbinātais paliks strādāt dienestā turpmāko 12 mēnešu laikā (novērtēta 10 ballu skalā), bet faktori – apmierinātība ar darbu, nevienaldzīgā attieksme no kolēģu puses, darba pienākumu un apjoma sadales taisnīgums, darba informācijas kvalitāte un darbinieka plānošanas prasmes.

Pētījuma rezultāti liek secināt, ka svarīgākais no analizētajiem pieciem faktoriem ir atbilstoša, taisnīga darba sadale un deleģēšana. Otrajā vietā ierindojas sajūta, ka līdzcilvēki nav vienaldzīgi (atbalsta sajūta), un kopējā apmierinātība ar darbu. Trešajā vietā ir paša nodarbinātā spēja plānot vidējā un ilgtermiņa notikumus savā dzīvē (piemēram, ceļojumus) un informācijas kvalitāte, ko viņš saņem darbam.

Pētījuma secinājumi ir izmantojami dienesta nodarbināto lojalitātes sekmēšanai un kadru mainības novēršanai.

Pētījums “Valsts probācijas dienesta nodarbināto prasmes, kas ir nepieciešamas dalībai tiesu procesos dienesta funkciju ietvaros”

2013.gada oktobra un novembra mēnešos Valsts probācijas dienesta Mācību un pētījumu nodaļa sadarbībā ar Administratīvās vadības departamenta Juridisko nodaļu veica pētījumu nolūkā pilnveidot Valsts probācijas dienesta nodarbināto prasmes, kas ir nepieciešamas dalībai tiesu procesos dienesta funkciju ietvaros. Pētījuma gaitā izdevās izzināt galvenās problēmas, ar kurām Dienesta nodarbinātie visbiežāk saskaras, pārstāvot dienestu tiesā, kā arī pieprasītākās apmācību jomas un tēmas, kas ļautu šīs problēmas mazināt vai novērst.

Pētījuma gaitā tika secināts:

1) Pārstāvības prasmju pašnovērtējums nav pietiekams rādītājs reālajām mācību vajadzībām. Vien 12 nodarbinātie norāda, ka viņu pārstāvības prasmes ir nepietiekamas. Tai pat laikā 50 nodarbinātie (vairāk kā puse) norāda, ka pārstāvība tiesā viņiem kādreiz radījusi problēmas/grūtības; 78 nodarbinātie piedalītos Dienesta organizētās apmācībās par tiesvedības procesa īstenošanu, ja tādas tiktu organizētas; 77 nodarbinātie uzskata, ka minētās mācības pilnveidotu viņu amata pienākumu izpildes kvalitāti.

2) Galvenās identificētās grūtības un riski, ar ko saskaras Dienesta nodarbinātie, kas pārstāv Dienestu tiesās, ir tiesu runas prasmju trūkums, nepietiekamas zināšanas par tiesas sēdes norises kārtību, nepietiekams priekšstats par Dienesta amatpersonas statusu/kompetenci tiesā un apdraudējuma risks no apsūdzētās/notiesātās personas puses.

3) Pieprasītākās apmācību tēmas ir tiesu runa, Dienesta amatpersonas statuss/kompetence tiesā un tiesas sēdes norises kārtība (visas trīs minēja vairāk kā puse aptaujāto). Atsevišķi izceļama Kriminālprocesa likuma pantu saprotamības un to piemērošanas problēma, kurai piemīt ļoti daudzveidīgs raksturs.

Pētījums „Iekšējie un ārējie resursi, kas palīdz klientam neveikt likumpārkāpumu”

Pētījumu veica Dienesta darbinieki ar nolūku padziļināti un kvalitatīvi izpētīt recidīva mazināšanas faktorus, pievērsties dzīves apstākļiem, kas labvēlīgi sekmē probācijas klienta reintegrāciju likumpaklausīgā dzīvē. Laika posmā no 2013.gada aprīļa līdz 2013.gada decembrim Dienesta Rīgas, Valmieras, Madonas un Cēsu teritoriālajā struktūrvienībā tika intervēti probācijas klientu lietu vadītāji, lai noskaidrotu Dienesta uzraudzībā nonākušo probācijas klientu „veiksmes stāstus”. Pētījuma veikšanā piedalījās probācijas klientu lietu vadītāji, stāstot par saviem klientiem, kuru uzraudzības laikā ir noticis būtisks progress risku un vajadzību novērtējuma (turpmāk RVN) dinamiskajos faktoros. Pētīti tika probācijas klienti, kuru uzraudzība sākusies ne agrāk kā 2010.gadā un tādējādi uzrunāti probācijas klientu lietu vadītāji dalījās ar spilgtākajiem stāstiem no savas darba pieredzes, kopumā iegūstot 21 veiksmes stāstu.

Dienesta īstenotie projekti

Nosaukums	Finansējuma avots	Projekta īstenošanas laiks	Partneri
„Latvijas korekcijas dienestu un Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietu reforma” Valsts probācijas dienesta projekts Nr.LV08/1 „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”	Norvēģijas valdības finanšu instruments	06.2013.–04.2016.	Ieslodzījuma vietu pārvalde, Valsts policija, Tiesu administrācija, Oslo probācijas dienests, Īlas cietums, Igaunijas Tieslietu ministrija un Eiropas Probācijas organizācija
Eiropas probācijas darbinieku ilgtspējīgas profesionālas darbības nodrošināšanas iespējas	ES programma "Krimināltiesības" 2007-2013	06.2009 - 04.2011	Viru cietums (Igaunija), CEP (Eiropas probācijas organizācija) (Nīderlande), Avansas Universitāte (Nīderlande), Jorkas Universitāte (Apvienotā Karaliste), IGA fonds (Bulgārija)
CIRCLES4EU	Eiropas Komisijas ģipša programma Daphne III	01.2013. - 12.2014	Nīderlande, Bulgārija, Spānija
Atbalsts Moldovas tieslietu sistēmas institucionālās kapacitātes stiprināšanai	LR Ārlietu ministrija Attīstības sadarbība: „Atbalsts Moldovas tieslietu sistēmas institucionālās kapacitātes stiprināšanai”	05.2013 – 12.2013.	LR Tieslietu ministrija, Tiesu administrācija, Valsts policija, Moldovas Tieslietu ministrija

15. tabula. Dienesta īstenotie projekti

Plašāka informācija par Dienesta īstenotajiem projektiem pieejama Dienesta interneta vietnē www.probacija.lv.

Pārskats par Dienesta vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

Kvalitātes vadības sistēma

2013.gadā Dienests turpināja kvalitātes vadības sistēmas uzturēšanu un pilnveidošanu:

- aktualizēti un apkopoti Dienesta noteiktie mērķi un dati par izpildi;
- aktualizēta kvalitātes vadības sistēmas rokasgrāmata – 3 sadaļas;
- aktualizētas 9 procesu shēmas, kā arī pastāvīgi tiek aktualizēta atbalsta dokumentācija – ārējo un iekšējo normatīvo aktu reģistrs, veidlapu reģistrs;
- 2013.gada 4.aprīlī notika SIA „Bureau Veritas Latvia” otrais Dienesta kvalitātes vadības sistēmas uzraudzības audits. Audita rezultāti apliecināja, ka Dienestā kvalitātes vadības sistēma ir atbilstoša starptautiskajam standartam ISO 9001:2008 un veicina kvalitatīvu Dienesta funkciju izpildi;
- 2013.gadā veikti 40 kvalitātes vadības sistēmas procesu auditi, no tiem pamatdarbības procesiem – 17, atbalsta un vadības procesiem – 23. Auditi tika veikti Dienesta 5 centrālā aparāta struktūrvienībās un 13 teritoriālajās struktūrvienībās. Kvalitātes vadības sistēmas iekšējie auditi kopumā notikuši saskaņā ar darba plānu, savukārt neveiktie procesu auditi pārcelti uz 2014.gadu;
- 2013.gadā Dienestā bija 15 kvalitātes iekšējie auditori.

Strukturālas reformas un reorganizācija

Nemot vērā to, ka pēdējas izmaiņas, kas skāra Dienesta struktūras pilnveidošanu, tika ieviestas 2011. gadā un darbojas efektīvi, 2013.gadā Dienestā netika veiktas strukturālas reformas

Dienesta personāls

Vecuma grupa	Sievietes	Vīrieši	Kopā
20-29 gadi	42	11	53
30-39 gadi	97	19	116
40-49 gadi	94	15	109
50-59 gadi	70	11	81
60-69 gadi	10	1	11
Kopā:	313	57	370

16.tabula Personāla iedalījums pēc vecuma un dzimuma 2013.gadā.

Rādītājs	Nodarbināto skaits
Personāla iedalījums pēc amata grupām:	
Augstākā līmeņa vadītāji	3
Vidējā līmeņa vadītāji	39
Zemākā līmeņa vadītāji	11
Politikas ieviesēji	276
Atbalsta funkciju veicēji	41
Kopā:	370

17.tabula. Personāla iedalījums pēc amatu grupām.

Izglītības līmenis	Nodarbināto skaits
Akadēmiskā vai otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība	355
t.sk. maģistra grāds	114
t.sk. bakalaura grāds	94
Pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība	4
Kopā nodarbinātie ar augstāko izglītību:	359
t.sk. 1 augstākā izglītība	164
t.sk. 2 augstākās izglītības	167
t.sk. 3 augstākās izglītības	25
t.sk. 4 augstākās izglītības	2
t.sk. 6 augstākās izglītības	1
Kopā darbinieki ar vidējo izglītību:	11

18.tabula. Personāla iedalījums pēc izglītības līmeņa

Personāla kustības raksturojums

2013.gadā tika izsludināti 56 konkursi uz Dienesta ierēdņu un darbinieku (turpmāk – nodarbinātais) vakantajiem amatiem, no tiem 37 konkursi noslēgušies ar jauna nodarbinātā pieņemšanu darbā/ iecelšanu amatā. Gada laikā darba/ valsts civildienesta attiecības uzsāktas (turpmāk – pieņemti) ar 43 nodarbinātajiem, no tiem 10 nodarbinātie pieņemti uz noteiktu laiku, bet darba/valsts civildienesta attiecības ar Dienestu izbeiguši 55 nodarbinātie.

Rādītājs	Nodarbināto skaits
Vidējais 2013.gadā faktiski nodarbināto skaits:	374
Personāla rotācijas koeficients*	0,26
Personāla atjaunošanās koeficients**	0,12
Personāla aiziešanas koeficients***	0,14
* <i>Personāla rotācijas koeficients = (pieņemto skaits+atbrīvoto skaits)/ nodarbināto vidējais skaits</i>	
** <i>Personāla atjaunošanās koeficients = pieņemto personu skaits/ nodarbināto vidējais skaits</i>	
*** <i>Personāla aiziešanas koeficients = atbrīvoto personu skaits/ nodarbināto vidējais skaits</i>	

19.tabula. Personāla kustības rādītāji 2013.gadā.

Salīdzinot ar 2012.gadu, personāla mainības rādītāji ir samazinājušies (personāla rotācijas koeficients 2012.gadā - 0,30, personāla atjaunošanās koeficients – 0,13, personāla aiziešanas koeficients – 0,17), kas liecina par stabila, ilgtspējīga personālsastāva veidošanos.

Rādītājs	Pieņemti	Atbrīvoti
Augstākā līmeņa vadītāji	0	1
Vidējā līmeņa vadītāji	2	2

Atbalsta funkciju veicēji	10	10
Politikas ieviesēji	31	42
Kopā:	43	55

20.tabula. 2013.gadā pieņemto un atbrīvoto personu sadalījums pēc amatu grupām.

Rādītājs	Nodarbināto skaits
Atbrīvošanas pamatojums:	
Pēc paša vēlēšanās	36
Sakarā ar termiņa izbeigšanos	1
Savstarpēja vienošanās	14
Sakarā ar valsts noteiktā pensijas vecuma iestāšanos	2
Pārcelšana uz citu iestādi	1
Sakarā ar ierēdņa nāvi:	1
Kopā:	55

21.tabula. 2013.gadā atbrīvoto skaita sadalījums pēc atbrīvošanas pamatojuma.

Personāla novērtēšana

2013.gadā novērtēti 357 dienesta nodarbinātie. 2013.gadā Dienestā 'teicami' jeb A novērtējums piešķirts 9% nodarbināto, 'ļoti labi' jeb B piešķirts 61% nodarbināto, 'labi' jeb C vērtējums piešķirts 28% nodarbināto, 'jāpilnveido' jeb D vērtējums piešķirts 2% nodarbināto, un vērtējums 'neapmierinoši' jeb E piešķirts vienam nodarbinātajam.

Dienesta komunikācija ar sabiedrību

Iekšējā komunikācija

Kopumā 2013.gads jāvērtē kā veiksmīgs un stabils Dienesta iekšējās komunikācijas attīstībā. 2013.gadā ievērojami pilnveidojusies informācijas nodošanas efektivitāte Dienesta iekšējā mājas lapā *Intranet*, Dienesta nodarbinātajiem sniegtas iespējas kopā būt un iepazīt vienu otru arī ārpus darba laika, piedaloties „Lielajā talkā” visā Latvijas teritorijā pavasarī un “Nordea Rīgas Maratonā”.

Informācijas aprites uzlabošanai arvien plašāk tika izmantota Dienesta iekšējā mājas lapa *Intranet*, kā arī struktūrvienību ietvaros tika organizētas plašāku jautājumu loku aptverošas sanāksmes, kas deva iespēju darbiniekiem būt iespējami informētiem un ietekmēt lēmumu pieņemšanu Dienestā.

Ārējā komunikācija

Lai informētu par aktualitātēm probācijas jomā 2013. gadā Dienests rīkoja četras preses konferences par jautājumiem, kas skar Dienesta darbību kopumā, kā arī detalizētāk runājot par Dienesta funkcijām un nākotnes plāniem.

2013. gadā Dienests arvien vairāk iesaistījās saziņā *Twitter* vidē. Lai sasniegtu plašāku auditoriju un dažādotu komunikāciju, Dienesta vadošie speciālisti papildus komunikācijai ar Dienesta oficiālo *Twitter* konta starpniecību ziņoja par jaunumiem, izmantojot savus *Twitter* kontus, kā arī savstarpēji dalījās ar ziņām.

Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Lai informētu sabiedrību par Dienesta sasniegto 2013. gadā un par turpmākās darbības plāniem, 2013. gada martā tika organizēta preses konference Dienesta centrālajā aparātā.

Lai plašāk informētu sabiedrību un veicinātu procesa virzītāju izpratni par izlīguma iespējām ne tikai kriminālprocesā, bet arī lai rosinātu pozitīvu konfliktu risināšanas kultūru Latvijā kopumā, Dienests visā Latvijā jau ceturto gadu pēc kārtas aprīlī rīkoja akciju „Izlīguma nedēļa”.

Lai sniegtu jauniešiem iespēju iepazīties ar Dienesta darba specifiku un ikdienu, vienlaikus dodot tiem nozīmīgu pieredzi, kura var noderēt, pieņemot lēmumu par savu nākotnes profesijas izvēli, Dienests piedalījās akcijā „Ēnu diena”, kuras ietvaros jauniešiem bija iespēja tikties ar Dienesta vadību un iepazīt probācijas darbu klātbūtnē.

Pārskata gadā jau desmito reizi pirms Ziemassvētkiem un pirms Jāņiem Dienests Cēsu audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem rīkoja akciju „Cilvēks cilvēkam”, lai popularizētu saturīgu brīvā laika pavadīšanu, uzlabotu notiesāto savstarpējās komunikācijas un sadarbības prasmes, kā arī vienkārši radītu pozitīvas emocijas.

2014.gadā plānotie pasākumi

Izvirzītie uzdevumi

- Turpināt pilnveidot Valsts probācijas dienesta funkciju tiesisko regulējumu un nodrošināt funkciju izpildes kvalitāti atbilstoši tiesību aktu prasībām un kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem mērķiem un rādītājiem;
- Valsts probācijas dienesta funkciju īstenošanu virzīt uz Krimināllikumā noteiktajiem kriminālsoda mērķiem;
- Paaugstināt Valsts probācijas dienesta administratīvo kapacitāti, t.sk. ieviešot darbinieku profesionālās nodarbinātības plānā noteiktos pasākumus, un ierēdņu profesionālās darbības kvalitāti;
- Veicināt sabiedrības (brīvprātīgo probācijas darbinieku, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniedzēju u.c.) iesaistīšanu Valsts probācijas dienesta funkciju īstenošanā;
- Pilnveidot uzraudzības funkcijas īstenošanas kvalitāti, darba praksē nostiprinot Riska-Vajadzību-Adekvātas reakcijas modeļa principu politiku;
- Attīstīt jaunas darba metodes recidīva mazināšanā, t.sk. īstenot Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansēto projektu "Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)".

Plānotie pētījumi un sadarbības projekti

2014.gadā Dienests turpinās piedalīties kā partneris 2013.gadā uzsāktajos projektos, kā arī turpinās īstenot Tieslietu ministrijas un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētās programmas „Latvijas korekcijas dienestu un Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietu reforma” Valsts probācijas dienesta projekts Nr.LV08/1 „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”.

Vairāk informācijas par Dienesta projektiem www.probacija.lv

Dienesta Mācību un pētījumu nodaļas pētnieki 2014.gadā veiks šādus pētījumus:

- „Personu, kas notiesātas par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību, recidīvs”;
- „Probācijas klientu viedoklis par uzraudzības un piespiedu darba izpildes organizēšanu Valsts probācijas dienestā”.